

Vanahugsanin ein tann ringasta forðingin

Er rótin til mangan mismunin millum mann og kvinnu

Foto: Kálmur

Tað eru góðar seks vikur, síðan javnstøðisnevndin varð vald av nýggjum. Førkvinna er Hanna Joensen. Hon ber óngan ótta fyri, at javnstøðisnevndin verður arbeiðsleys í bræði. Føroyar eru eftirbátar, tá ræður um at seta mann og kvinnu líka, og tí er eingin endi á teimum uppgávum, sum javnstøðisnevndin kann og eigur at taka á seg.

Í javnstøðisnevndini eru Hanna Joensen, vald av Landsstýrinum, Bergtóra Hanusardóttir, vald av Kvinnusamskipan Føroya, Jógvan Vágsheg, valdur av Føroya Arbeiðsgevarafelag, og Ingeborg Vinther, vald av Føroya Arbeiðarafelag.

Til verka

— Vit hava longu havt tveir fundir. Eg haldi hetta vera eina góða nevnd, og vit eru øll samd um, at vit skulu avrika nakað, sigur Hanna Joensen.

At tað finst nokur javnstøðisnevnd er Norðurlanda Ráðnum fyri at takka, sum fyri nógvum árum síðan álegði stjórnunum í øllum Norðurlondum at velja sína javnstøðisnevnd. Føroyar fingi sína nevnd í 1981. Tann nevndin kom ongan tíð rættiliga í gongd við arbeiði sitt, men nú er líkt til, at sett er ein javnstøðisnevnd, sum virkar.

— Javnstøða verður av praktiskum orsökum nú roknað fyri arbeiðsáramál, tí har eru teir størstu trupulleikarnir at loysa. Men arbeiðið hjá nevndini fevnir so sanniliga eisini um útbúgving, familjupolitikk og annan sosialpolitikk, felagsliv og mangt, mangt annað, sigur Hanna Joensen.

Javnrættur og javnstøða

Summi halda tað vera

burtur við at tosa um at virka fyri javnstøðu. Vit hava jú javnrætt. Tímalónin er tann sama ásett í sáttmála. Men munur er á javnrætti og javnstøðu. Munur er á, hvat stendur á pappirinum og tí veruliga livinum.

Vegurin til javnstøðu er langur. Javnstøðisnevndin hevur longu fingið tilfar frá systurnevndum sínum í hinum norðurlondunum, lógir og upplýsingar um tiltøk teirra. Í Noreg er tað gjørt við lóg, og í hinum londunum hava tey mælt til, at kvinnunum verður tryggjað javnbjóðis umboðan, eitt nú í nevndum. Tað skal vera soleiðis, so leingi kvinnurnar ikki eru líka fyri.

Kanna

familjupolitikk

— Tað fíggjarliga er grundstøðið undir javnstøðu millum mann og kvinnu. Tað hevur alt at siga. Sjálvst um líkalan er, so merkir tað als ikki, at kvinnur og menn verða líka lønt. Tey lágløntu arbeiðini hava kvinnurnar, meðan kvinnurnar sjáldan koma við, tá framflytingar í størvum og løn verða gjørdar. At tær ikki verða framfluttar, hongur saman við arbeiðsumstøðunum hjá kvinnunum, i-búðarviðurskiptunum, møguleikunum at fáa børnini ansað o.s.fr. Tí er neyvt samband millum javnstøðu og i-búðarpolitikk og sosialpolitikk annars. Vit ætla okkum nú í javnstøðisnevndini at seta okkum inn í tann familjupolitikk, sum Landsstýrið hevur tosað um, sigur Hanna Joensen.

Tað hevur áður verið nevnt, at javnstøðunevndin hvørki hevur havt nakra lóg ella reglugerð at arbeiða eftir. Tann nýggja javnstøðunevndin hevur longu gjørt uppskot til reglugerð, sum nú skal leggjast fyri Landsstýrið.

Hanna Joensen

Tey eru eisini farin at fyrireika seg til at gera lóg. Tey hava fingið lógirnar hjá javnstøðunevndunum í hinum norðurlondunum. — Teimum fara vit at skeita eftir, men vit fara ikki at umseta nakra lóg. Vit gera okkara egnu, sigur Hanna.

Fleiri klagar

Ta stuttu tíðina javn-

støðunevndin hevur sitið, hevur hon longu fingið fleiri klagar. Hann sigur, at tvær teirra eru um skatt. Eftir lógini verða maður og kona samskattað. Dømi eru um, at tey verða samskattað, sjálvst um kvinnan hevur sjálvstøðugt arbeiði. Skulu maður og kona ikki samskattast, má undantak gerast. Men undantøk verða nógv gjørd, og tí er

tað ein spurningur, um skattalógin ikki eigur at verða broytt á hesum øki, sigur Hanna Joensen. Viðvíkjandi skatti er eisini annar mismunur millum mann og konu. Á sjálvuppgávuni eigur konan eingi børn, um hon er gift, kann nevast sum dómi.

Uppsøgd á almennum stovni

Ein kvinna hevur klagað til javnstøðisnevndina um, at hon varð uppsøgd úr starvi sínum, tá hon skuldi hava barn. Hon hevði fingið at vita, at tað bar ikki til at hava fólk við smáum børnum í arbeiði. Hetta hendi á einum almennum stovni, sum ikki altið er frægari enn privatu arbeiðsgevararnir.

Eingin kvinnu-ítrótt

Klaga er eisini komin til nevndina um ítróttina hjá útvarpinum. Sagt verður, at útvarpið ikki varpar út frá dystum hjá kvinnuliðunum. Til dømis varð eingin sending frá Europa-Cup dystunum hjá kvinnunum. Og tá tosað verður um fyrsta lið, er tað bara mansliðið.

— Vit hava samtykt at viðgera allar klagar. Vit skriva til stovrnar, og øll fáa síðan svar.

Mismunur kann fribyrgjast

— Vit vilja fegin hava, at øll lógaruppskot verða lögð fyri javnstøðisnevndina, soleiðis at vit í góðari tíð kunnu siggja, um mismunur verður gjørdur í lógnum. Hevði tað verið gjørt við skattalógina, vóru vit sloppin frá nøkrum trupulleikunum.

Mismunur í málinum

Hugskotini at arbeiða við í javnstøðisnevndini eru nógv. Eitt er at heita á Landsstýrið um at geva kvinnunum kvotu í nevndum. Og so er tað málið. Á seinasta fundi avgjordi nevndin at biðja málnevndina um at góðkenna heitini lótingskvinna og landsstýriskvinna. — Tað